

Ngân hàng mở: cơ hội đổi mới và thách thức cho ngành tài chính - ngân hàng

Nguyễn Phan Tình
Học viện Ngân Hàng

Ngân hàng mở (Open banking) là một trong những thay đổi quan trọng nhất đối với lĩnh vực dịch vụ tài chính nói chung, mở ra cơ hội cho sự đổi mới và phát triển vượt bậc ngành Tài chính - Ngân hàng. Vậy ngân hàng mở thực sự là gì, ý nghĩa của việc sử dụng ngân hàng mở và thách thức trong triển khai mô hình này ra sao, tất cả sẽ được trình bày trong bài viết dưới đây.

1. Tổng quan về ngân hàng mở

Theo truyền thống, các ngân hàng là bên quản lý chính đối với dữ liệu tài chính của khách hàng. Quyền truy cập vào dữ liệu này được kiểm soát, giám sát theo quy định của các ngân hàng và tổ chức tài chính. Dữ liệu đó chia làm 3 loại: Dữ liệu khách hàng được cung cấp trực tiếp cho ngân hàng, gồm thông tin cá nhân, lịch sử tài chính,...; Dữ liệu giao dịch, gồm các khoản thanh toán, rút tiền, chuyển khoản, số dư (thời gian thực và lịch sử) và tiền lãi kiếm được hoặc bị tính phí; Dữ liệu khách hàng mang lại giá trị gia tăng mà ngân hàng hoặc các chủ sở hữu dữ liệu khác tạo ra để hiểu rõ hơn về khách hàng, bao gồm điểm tín dụng, xác minh thu nhập và định giá tài sản hoặc dữ liệu tổng hợp được chuẩn hóa, đã làm sạch hoặc định dạng lại trên các tài khoản khách hàng. Trong trường hợp khách hàng muốn hoặc cần chuyển thông tin thường có những hạn chế buộc khách hàng phải sử dụng các phương pháp rườm rà, lỗi thời. Cùng với quá trình chuyển đổi số, nhu cầu của người tiêu dùng khiến việc chia sẻ dữ liệu tài chính trở nên cần thiết. Việc chia sẻ dữ liệu diễn ra mà không có sự giám sát, khiến khách hàng, ngân hàng và nhà cung cấp dịch vụ gặp rủi ro không đáng có.

Ngân hàng mở ra đời đã giải quyết được các vấn đề trên. Ngân hàng mở là một hệ thống dựa trên tập quy định cho phép các dịch vụ thanh toán của bên thứ ba và các nhà cung cấp dịch vụ tài chính khác truy cập một cách an toàn vào các giao dịch ngân hàng và dữ liệu khác từ các ngân hàng cũng như tổ chức tài chính. Việc truy cập này được thực hiện trên sự đồng ý của khách hàng về điều khoản dịch vụ khi sử dụng dịch vụ tài chính trực tuyến. Bên thứ ba ở đây thường là các công ty khởi nghiệp công nghệ và các nhà cung cấp dịch vụ tài chính trực tuyến. Các tổ chức này có thể truy cập dữ liệu thông qua việc sử dụng các API (Application Programming

Interface: Giao diện lập trình ứng dụng, là một tập hợp các quy trình, giao thức, công cụ để kết nối các thư viện và ứng dụng khác nhau). Với khả năng truy xuất đến một tập các hàm hay sử dụng, API có thể trao đổi dữ liệu giữa các ứng dụng. Nhờ vậy, API cho phép ứng dụng phần mềm giao tiếp một cách dễ dàng và an toàn với ứng dụng từ xa qua Internet.

Năm 2018 được coi là năm bắt đầu kỷ nguyên ngân hàng mở. Giới chuyên môn đã dự báo rằng mô hình ngân hàng này sẽ thay đổi căn bản mô hình kinh doanh, tiếp thị, kiểm soát rủi ro, còn hoạt động mở là cơ hội cho ngành ngân hàng đổi mới và phát triển vượt bậc.

Khi nền kinh tế toàn cầu tiếp tục phát triển, ngân hàng mở đang trở nên phổ biến hơn, vì nó cho phép thực hiện các giao dịch nhanh hơn, an toàn hơn ở mọi nơi trên thế giới và mang lại cho người tiêu dùng nhiều cơ hội hơn, thông qua việc sử dụng các bên thứ ba để quản lý tài chính.

2. Ý nghĩa của việc sử dụng ngân hàng mở

Ngân hàng mở được xây dựng với hai mục tiêu cụ thể sau: Thứ nhất, nhằm tăng cường cạnh tranh và đổi mới trong lĩnh vực ngân hàng bằng cách cho phép các công ty công nghệ tài chính (Fintech) và các nhà cung cấp khác truy cập vào dữ liệu của khách hàng tại các ngân hàng. Thứ hai, nó được thiết kế để cải thiện trải nghiệm của khách hàng bằng cách trao quyền cho khách hàng sở hữu, kiểm soát và chia sẻ dữ liệu tài chính. Hơn nữa, khách hàng được lựa chọn bất kỳ nhà cung cấp dịch vụ nào họ thích. Ở cấp độ cao nhất, ngân hàng mở được thiết kế để cải thiện dịch vụ, sự hài lòng và sự lựa chọn của khách hàng.

Với các mục tiêu như trên, việc sử dụng ngân hàng mở mang lại những lợi thế rõ ràng. Các ngân hàng có thể cung cấp trải nghiệm khách hàng tốt hơn bằng cách mở các API của họ, đồng thời kích

thích sự đổi mới và cạnh tranh trong lĩnh vực dịch vụ tài chính. Đổi mới này mang lại nhiều lợi ích cho người dùng cũng như doanh nghiệp, ngân hàng và fintech, cụ thể như sau:

2.1. Đối với ngân hàng

Theo một nghiên cứu của Canada, ngân hàng mở có khả năng làm tăng thêm hoặc giảm doanh thu ngân hàng bán lẻ từ 15% đến 25%, tùy thuộc vào cách các ngân hàng lựa chọn để tiếp cận mô hình mới này. Các đối thủ cạnh tranh mới như FinTechs sẽ gây áp lực giảm tỷ suất lợi nhuận vì họ có thể cung cấp các sản phẩm và dịch vụ chuyên biệt với chi phí thấp hơn so với các ngân hàng, chủ yếu là do họ không phải gánh vác gánh nặng về các yêu cầu pháp lý và hệ thống kế thừa. Tuy nhiên, ngân hàng mở tạo cơ hội cho các ngân hàng định hướng lại hoạt động kinh doanh, cụ thể:

- Các ngân hàng có thể thiết lập một "thị trường" của các đối tác FinTech và tính phí quản lý các dịch vụ này.

- Các ngân hàng có thể hiểu sâu hơn về thói quen, lối sống, mục tiêu và mong muốn của khách hàng, sau đó dự đoán và chủ động giới thiệu các sản phẩm và dịch vụ mới theo hướng trực quan và cá nhân hóa do vậy có thể cải thiện và nâng cao trải nghiệm của khách hàng.

- Các ngân hàng có thể bán các dịch vụ chuyên biệt của riêng họ cho các bên khác, chẳng hạn như dịch vụ kiểm tra tín dụng tiêu dùng cho FinTechs hoặc các công cụ quản lý danh tính cho các ngân hàng nhỏ hơn.

Hơn 65% giám đốc điều hành ngân hàng tại Mỹ tin rằng ngân hàng mở sẽ tạo ra các luồng doanh thu mới. Một 'thị trường công nghệ FinTech' được quản lý có thể tạo ra doanh thu và cho phép các ngân hàng mở rộng cung cấp dịch vụ của họ mà không cần phải xây dựng và duy trì các sản phẩm độc quyền.

Một lợi ích khác của ngân hàng mở là tốc độ. Nếu các ngân hàng quan tâm đến việc xây dựng một ngân hàng số, họ có thể theo nhanh sự phát triển bằng cách kết hợp các dịch vụ từ một số nhà cung cấp bên thứ ba. Tuy nhiên, để nắm bắt tốc độ, các ngân hàng phải sẵn sàng tham gia vào cộng đồng các nhà phát triển và đầu tư vào năng lực công nghệ.

2.2. Đối với người dùng

Các dịch vụ của ngân hàng mở giúp người dùng hưởng nhiều lợi ích, bao gồm:

- Khách hàng có nhiều lựa chọn dịch vụ hoặc nhà cung cấp dịch vụ. Do đó, họ có thể dễ dàng so sánh các sản phẩm và dịch vụ trước khi quyết định sử dụng sản phẩm hay dịch vụ nào tùy theo mục đích và yêu cầu của cá nhân. Dịch vụ và sự hài lòng của khách hàng sẽ được cải thiện cùng với sự lựa chọn và tăng cường tính minh bạch.

- Khách hàng có quyền truy cập vào dữ liệu tài chính của bản thân, điều này sẽ cho phép họ nhận được dịch vụ tốt hơn, tiếp cận các sản phẩm tài chính trực quan và cá nhân hóa với mức giá thấp hơn, đồng thời đạt được hiểu biết về tài chính tốt hơn.

- Ngân hàng mở có thể tạo điều kiện thuận lợi cho việc giám sát tín dụng theo thời gian thực để xác nhận tính đủ điều kiện và mức tốt nhất cho một khoản vay hoặc thế chấp. Khách hàng có thể dễ dàng theo dõi và chuyển đổi giữa các ngân hàng, tùy thuộc vào các chương trình khuyến mãi, phí giao dịch thấp hơn hoặc tài khoản tiết kiệm lãi suất cao hơn.

2.3. Đối với doanh nghiệp

Ngân hàng mở giúp các doanh nghiệp hiểu được cách thức, thời điểm và lý do khách hàng chi tiền. Điều này có giá trị vô cùng lớn đối với những doanh nghiệp đang tìm kiếm thông tin chi tiết về khách hàng của họ. Ví dụ, Cardlytics là một FinTech của Mỹ hợp tác với hơn 2.000 tổ chức tài chính để chạy các chương trình thưởng ngân hàng trực tuyến và di động. Do đó, Cardlytics biết người tiêu dùng đang tiêu tiền ở đâu và khi nào – công ty này có dữ liệu từ hơn 20 tỷ giao dịch thanh toán hóa đơn, tín dụng và ghi nợ hàng năm cho hàng chục triệu người tiêu dùng cá nhân ở Mỹ và Anh (tất nhiên, không chia sẻ bất kỳ thông tin cá nhân). Tận dụng thông tin chi tiết từ 'thông tin mua hàng thông minh' này cho phép Cardlytics làm việc với các doanh nghiệp và nhà tiếp thị để xác định và tiếp cận khách hàng tiềm năng, các chương trình nhằm đảm bảo các ngân hàng giúp khách hàng của họ tiết kiệm (hoặc hoàn lại tiền mặt) cho những thứ họ muốn mua.

Đối với các doanh nghiệp vừa và nhỏ, ngân hàng mở sẽ kích thích các cơ hội tài trợ và vốn mới. Chẳng hạn như Kabbage- một công ty công nghệ tài chính tại Mỹ, cung cấp cho các doanh nghiệp nhỏ hạn mức tín dụng lên đến 250.000 đô la Mỹ trong vòng 10 phút kể từ khi đăng ký. Kabbage tận dụng dữ liệu được tạo ra thông qua hoạt động kinh doanh như dữ liệu kế toán, bán hàng trực tuyến, giao hàng và hàng chục nguồn khác để hiểu hiệu suất và cung cấp nguồn vốn nhanh chóng, linh hoạt trong thời gian thực.

2.4 Đối với các công ty Fintech và bên thứ ba khác

Ngân hàng mở tạo sân chơi giữa các FinTech và các bên thứ ba khác (công ty đổi mới sáng tạo, công ty khởi nghiệp,...). Trao quyền cho khách hàng sở hữu và chia sẻ dữ liệu mà trước đây chỉ được quản lý chặt chẽ trong hệ thống ngân hàng sẽ kích thích sự đổi mới và đầu tư, mở ra khả năng cho FinTech và các nhà cung cấp khác tạo ra các dịch vụ nhanh chóng, trực quan và có thể đáp ứng nhu cầu của khách hàng. Ngân hàng mở tạo cơ hội cho tất cả các bên tham gia làm việc cùng nhau và cung cấp các dịch vụ tài chính tốt hơn cho nhiều khách hàng hơn.

Việc có một hệ thống FinTech mạnh mẽ giúp cải thiện sự lựa chọn của người tiêu dùng và tính minh bạch, dẫn đến dịch vụ khách hàng tốt hơn, chi phí và phí giao dịch thấp hơn và cải thiện kiến thức tài chính. Ngân hàng mở phá vỡ một trong những rào cản đối với sự đổi mới FinTech, đó chính là khả năng tiếp cận dữ liệu tài chính và khách hàng.

3. Thách thức trong sử dụng Ngân hàng mở

Ngân hàng mở cải thiện khả năng truy cập vào dữ liệu tài chính, tạo cơ hội đổi mới cho ngân hàng cũng như lợi ích cho tất cả các bên liên quan, tuy nhiên việc sử dụng mô hình này đối mặt với thách thức liên quan tới rủi ro về quyền riêng tư và bảo mật tài chính của người dùng. Đây là mối quan tâm của bất kỳ ai tham gia vào môi trường ngân hàng mở. Theo một nghiên cứu cho thấy 48% người dùng có ý kiến tiêu cực về dịch vụ ngân hàng mở là do lo ngại các vấn đề về dữ liệu và an ninh mạng như các ứng dụng độc hại của bên thứ ba có thể truy cập vào tài khoản của khách hàng, vi phạm dữ liệu, gian lận, hack, các mối đe dọa nội bộ, ...Cùng với rủi ro của các nhà cung cấp và ứng dụng không được kiểm soát, các rủi ro khác liên quan đến ngân hàng mở bao gồm:

- Chuyển giao niềm tin: Khách hàng phải chuyển sự tin tưởng của họ từ các nhà cung cấp đã có tên tuổi sang một bên thứ ba. Việc lan truyền dữ liệu trên API ngân hàng mở có thể khiến nó dễ bị gian lận hơn, do đó các ngân hàng phải đối mặt với những cuộc đấu tranh tiềm ẩn để phát hiện các vấn đề khi chúng xảy ra.

- Dữ liệu giao dịch có giá trị cao: Những kẻ tấn công, đóng giả là nhà cung cấp bên thứ ba, những người có được dữ liệu giao dịch có thể nghiên cứu lịch trình, hành vi, tình trạng tài chính và thói quen chi tiêu. Điều này có khả năng dẫn đến gian lận tinh vi hơn, khó lần ra hơn.

- Rủi ro liên quan đến tấn công vào API: Các cuộc tấn công vào API tạo ra từ chối dịch vụ phân tán (DDOS), có thể dẫn đến các hoạt động tài chính bị gián đoạn. Tội phạm mạng nghiên cứu hệ thống API để phát hiện ra các điểm yếu về bảo mật.

- Tấn công vào ứng dụng: Vì hầu hết khách hàng thích ứng dụng di động trong khi sử dụng hệ thống ngân hàng mở, những kẻ lừa đảo lợi dụng điều đó để tấn công vào ứng dụng ngân hàng mở. Việc lấy cắp mật khẩu, tên người dùng và khóa mã hóa của chương trình có thể hỗ trợ tội phạm mạng truy xuất dữ liệu ngân hàng nhạy cảm. Tội phạm cũng có thể sử dụng điều này để mạo danh khách hàng và thực hiện các giao dịch ngân hàng khác nhau.

- Các cuộc tấn công chống lại các công ty Fintech: Các công ty Fintech khác nhau có mức độ bảo mật và kinh nghiệm khác nhau. Tội phạm mạng hoạt động

giống như các ngân hàng hoặc người dùng thực sự để tấn công các hệ thống fintech, vốn là những mục tiêu tuyệt vời để đánh cắp thông tin ngân hàng của khách hàng.

- Bảo mật điểm cuối: An ninh của điểm cuối trong hệ thống ngân hàng luôn là vấn đề được quan tâm. Các định dạng API hợp pháp được sử dụng để bảo vệ các API của bên thứ ba. Bảo vệ an ninh điểm cuối đề cập đến việc bảo vệ các mạng kinh doanh khác nhau được truy cập bởi các thiết bị ở xa như máy tính bảng, máy tính xách tay, điện thoại di động hoặc các thiết bị không dây khác.

Mặc dù những rủi ro này có thể đáng sợ, nhưng cần lưu ý rằng chúng khó có thể xảy ra và song song với rủi ro vẫn là các giải pháp hạn chế rủi ro, đảm bảo an toàn cho người dùng. Nghiên cứu thích hợp về nhà cung cấp, bao gồm cả việc đảm bảo họ được đăng ký với cơ quan kiểm soát tài chính (Financial Conduct Authority - FCA), làm giảm khả năng gian lận và cho phép người dùng tận dụng tối đa các lợi ích của dịch vụ ngân hàng mở.

4. Kết luận

Ngân hàng mở mang đến cho cả khách hàng và tổ chức tài chính cơ hội để thay đổi cách mọi người và doanh nghiệp quản lý tiền của họ. Công nghệ ngân hàng mở có tiềm năng cải thiện dòng doanh thu trong các hệ thống tài chính đồng thời mở rộng phạm vi tiếp cận của khách hàng đến các tổ chức tài chính. Hệ thống ngân hàng mở cho phép các ngân hàng kiếm tiền từ cơ sở hạ tầng của họ bằng cách chuyển sang phần phụ trợ dưới dạng không gian dịch vụ, cho phép các công ty công nghệ tài chính và bên thứ ba khác truy cập vào các chức năng thiết yếu. Mặc dù sẽ phải đối đầu với các thách thức liên quan đến quyền riêng tư và bảo mật tài chính của khách hàng nhưng ngân hàng mở thực sự tiềm năng trong việc cách mạng hóa lĩnh vực tài chính ngân hàng, mang lại nhiều lợi ích cho người dùng, ngân hàng và các nhà cung cấp khác./

Tài liệu tham khảo

Derin Cag, "A Compressive guide to open banking: Technology and Beyond", Fintech Magazine, March 2022, p39-p45.

Fdata North America, Opportunities in Open banking.

<https://www.techfunnel.com/fintech/risks-benefits-open-banking>

<https://www.bidv.com.vn/bidv/bidv-blog/bao-mat/open-banking-ngan-hang-mo>

<https://www.forbes.com/sites/forbestechcouncil/2021/08/19/security-in-open-banking-concerns-and-solutions>